Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 513398

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 november 1999
Kadaster deel/nr	82776/78

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Haarlem	Haarlem	Noord-Holland

Locatienaam	*Locatieomschrijving*
Haarlem	Stationsbuurt (11)

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Haarlem	B			2648

*Omschrijving***

Inleiding

Voormalige 'HAARLEMSCHE MELKINRICHTING HARTELUST' gebouwd in 1902 naar ontwerp van architect Jacob van den Ban.

Het pand, dat is gelegen op de hoek Kruisweg/Parklaan, vertoont invloeden van de Jugendstil en het Berlagianisme en is in 1918 verbouwd tot kantoor voor de 'Tweede Hollandsche Maatschappij van Levensverzekering'. Bij die gelegenheid werd het pand, dat oorspronkelijk twee bouwlagen met een kapverdieping hoog was, verhoogd met een extra bouwlaag. Deze derde bouwlaag sloot qua gevelindeling en detaillering aan bij de reeds bestaande gevelcompositie. Ook op andere punten werd het pand in 1918 enigszins gewijzigd. Zo kwam er onder meer aan de Parklaan-zijde nog een topgevel bij en werden er drie deurpartijen op de begane grond gewijzigd in vensters.

Omschrijving

Het pand, omvattende drie bouwlagen en een kapverdieping op rechthoekig grondplan, is opgetrokken in heldere okergele verblendsteen op een hardstenen plint. De gevels zijn vlak, zonder risalerende delen.

De brede, meerdelige, houten vensters op de begane grond zijn met hardsteen omlijst. Op de begane grond is de hoek tussen de gevels aan de Parklaan en de Kruisweg afgeschuind. In dit schuine vlak bevindt zich een kleiner houten raam. Daarboven kraagt de gevel uit door middel van hardstenen blokken, zodat er vanaf de eerste verdieping alhier een rechte hoek wordt gevormd. Banden van hardsteen versieren het begane grondvlak van de gevel. De entreepartij aan de Kruisweg is eveneens rondom rijk gedecoreerd met hardsteen. Boven alle kozijnen op de begane grond bevindt zich in het midden een sluitsteen versierd met een gestileerd bloemmotief. De segmentboogvormige bovenlichten van de vensters bevatten alle een eenvoudige glas-in-lood vulling. De cordonlijsten zijn van kunststeen.

Op de eerste en tweede verdieping bevinden zich rechthoekige vensters van verschillende breedten. De houten schuiframen van de verdiepingen worden afgesloten door zandstenen architraven met een toogmotief. Ook hier bevinden zich tussen het metselwerk decoratieve elementen in de vorm van banden en vulstukken. Tussen de eerste en de tweede verdieping en onder enkele topgevels bevinden zich brede wit gepleisterde banden, waarop in het zwart een tekst is aangebracht verwijzend naar de in 1918 verkregen functie van verzekeringskantoor. Zowel aan de Parklaan-zijde als aan de Kruisweg-zijde staat er in de banden onder de topgevels 'TWEEDE HOLLANDSCHE' en in de banden tussen de eerste en tweede verdieping 'MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVERZEKERING'.

Aan de Parklaan-zijde bevinden zich drie ongelijksoortige topgevels. De raampartijen in deze topgevels zijn alle verschillend. De beide topgevels aan de kant van de Kruisweg zijn identiek en worden afgesloten door een pinakel van zandsteen. Geheel links in de gevel aan de Kruisweg markeert een hoektoren met ingesnoerde vierzijdige naaldspits de hoofdentree.

Op het dak, dat door uitkragende daklijsten wordt ondersteund, liggen rode geglazuurde kruispannen. De kap van de toren is gedekt met brons en heeft een bronzen bekroning.

In het interieur van het pand zijn met name de entree met het trappenhuis en de op de eerste verdieping gelegen (directie)kamer, nog merendeels in orginele staat. De entree bestaat onder meer uit een hal met granito vloer met zwart-witte randversiering. De ramen boven het bordes van de trap, tussen de begane grond en de eerste verdieping, bevatten alle glas-in-lood. Eén van deze ramen heeft roze ruiten met blauw-groene randen, de orginele situatie. De beide andere ramen zijn voorzien van figuratieve afbeeldingen in felle kleuren. Eén raam toont een arend in vuur met daaronder de tekst: "100 jaar Haarlemsche Brandverzekering van 1846". Het andere raam toont een klokkeluider in vuur en het wapen van Haarlem, met daaronder de tekst: "1846 - 1 okt. - 1946, Aangeboden door het personeel". Beide ramen zijn gesigneerd met : "Jaap Pronk en Van Bommel Haarlem".

In de in orginele staat bewaard gebleven (directie)kamer zijn de lambrizeringen, parketvloer en wandkasten van eikehout. In de zandstenen schouw dragen consoles in de vorm van vissekoppen een marmeren blad. Aan weerszijden van de geslepen spiegel boven de schouw is een rand van houtsnijwerk in fantasiemotief aangebracht.

Waardering

Het pand is van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde, met name binnen het oeuvre van de Haarlemse architect Jb. van den Ban, alsmede door zijn gaafheid van het exterieur en een deel van het interieur en zijn stedebouwkundig beeldbepalende ligging op de hoek Kruisweg/Parklaan. Tevens is het pand van cultuurhistorische waarde wegens de oorspronkelijke opzet als melkinrichting en de kort daarop gevolgde verbouwing tot verzekeringskantoor.

Bronnen Monumentenbeschrijving Kruisweg 70 ten behoeve van de gemeentelijke monumentencommissie, opgesteld door ir. Renée Wijnen, afdeling monumentenzorg gemeente Haarlem, 25 juni 1990.

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 28 march 2024

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Boerderijen, molens en bedrijven	Industrie	Melkfabriek

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 28 march 2024